

Meetme 1.3.1 “Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” projekt 1.3.0102.09-0063
“Eelduste loomine vaimupuudega inimeste efektiivsemaks kaasamiseks tööturul”

PRAKTIKA KOHANDATUD TINGIMUSED JA DOKUMENDID

II osa

Kohandatud praktikadokumendid ja tegevusjuhendid töö algoskuste pädevusrühmale

Koostajad:

Kristel Kaljulaid

Tallinna Kopli Ametikooli õpetaja

E-post: kristel.kaljulaid@mail.ee

Kati Kiiver

Päevakeskus Käo eripedagoogilise arendustöö juht

E-post: kati@kaokeskus.ee

SISUKORD

SAATEKS	3
ARENGUVESTLUS KUI VÕIMALUS ISE OTSUSTADA.....	5
KOHANDATUD PRAKTIKADOKUMENDID TÖÖ ALGOSKUSTE ÕPPIJALE.....	11
1. Pelguranna Ametikooli kolmepoolse praktikalepingu vorm	11
2. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikaleping IÕK järgi õppijale	14
3. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikapäevik IÕK järgi õppijale.....	20
4. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikajuhendaja hinnang praktikale.....	25
5. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala üleminekuplaan (IÜP).....	29
6. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala kutsevõistluse sõnaline ülesanne hindajale	39
7. Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala kutsevõistluse ülesanne IÕK järgi õppijale	40
KASUTATUD ALLIKAD.....	46

SAATEKS

„Kool kõigile ja ühiskond kõigile” humanistlik põhimõte on ka Eestis saanud paljudele edumeelsetele hariduse ja sotsiaaltöö asjatundjatele oma igapäevase tegevuse või erialase arendustöö aluseks ning meisterlikkuse mõõdupuuks. Kaasav ja hooliv suhtumine igasse inimesse tähendab mõtteviisi, et kedagi ei loeta enda kõrval passiivseks vastuvõtjaks, vaid aktiivseks partneriks. Igapäev, sh. ka raske intellektipuudega inimestel, on õigus teha valikuid ja otsustada oma elu puudutavate asjade üle. Seda kogu elukaare ulatuses, lapseõlvest vanaduseni. Kutseõppealised noored on samuti ühiskonna täisväärtuslikud liikmed, kellele laienevad eakaaslaste õigused ja kohustused. Võrdsete võimaluste realiseerimiseks on vaja luua inimeste vajadustele kohandatud tingimusi ja kasutusele võtta tugimeetmeid. Olulisel kohal seisab siin õppijale arusaadava suhtlemisviisi rakendamine. Kutsekoolis erinevate lihtsate tööde algoskuste õppijale on hästi tajutav ja mõistetav visualiseeritud keel: lihtsustatud viipekeel ja pildikeel (www.kaokeskus.ee/ täiskasvanute keskus/õppematerjalid/M. Melsas „Kommunikatsioonivõimalused”; www.tugiinfo.eu /käsiraamat/Jaanika Savolainen „Pilt toetab tegijat”; <http://lihtsustatudviiped.edu.ee> Liina Pihol „Lihtsustatud viiped” SA Tiigrihüpeinternetikeskonnas).

Tallinna Kopli Ametikooli ja Päevakeskus Käo koostöös on asunud intellektipuudega noortele „tõlkima” õppe korraldusega seotud juhendeid ja eeskirju ning koostama mõistmist toetavaid töö- ja tegevusjuhendeid. Piltidena kasutatakse PCS-sümboleid. Pildikeel on universaalne. PCS-sümbolid (Pictures Communication Symbols) on USA-s välja töötatud süsteem, mis annab erinevaid võimalusi kommunikatsioonikeskkonna kohandamiseks ja parendamiseks. Kasutusel on PCS-pildipank Boardmaker. Graafiline andmebaas ehk pildipank Boardmaker sisaldab üle 4500 PCS-pildi. Tehniliste kommunikatsioonivahendite tellimist koordineerib Eestis MTÜ Inimeselt Inimesele (vt lähemalt www.inimeseltinimesele.ee).

Materjal „Praktika kohandatud tingimused ja kord” II osa jätkab I osas selgitatud üldistele humanistliku inimkäsitluse põhimõtetele ja EV õigusaktidele vastavat arendustööd vaimupuudega noorte tööalasesse väljaõppesse ja tööellu kaasamise toetamiseks. Tööalase väljaõppe all on mõeldud eakaaslastega samaväärse kohtlemise tagamist ja tingimuste kohandamist osalemiseks kutseõppes. Materjali II osa keskendub põhihariduse Toimetuleku riikliku õppekava alusel hooldusõppes omandanud noorte kutseõppesse kaasamise teemaatikale ja kutseõppes täiskasvanu- ja tööellu ülemineku toetamise võimalustele. Pelguranna Ametikooli (nimi muudetud) õpilaste kolmepoolse praktikalepingu, õpilase

praktikaplaani, praktikapäeviku jt dokumentide kohandamise näitel on avatud pildikeele võimalused erilistele õppijatele tingimuste kohandamisel. Selline tööviis on Euroopa paljudes arenenud maades omaks võietud ja edukalt rakendatud.

Koostajate tänu kuulub Jyväskylä Ülikooli Täienduskoolituskeskuse kursusejuhatajale Terhi Ojalale, Aino Äiäs'ele ja paljudele teistele soome lektoritele kursusel „Eriline õppija”. PCS pildikeele kasutamise pikema väljaõppe Päevakeskus Käo töötajatele ja teiste projekti partnerite esindajatele viis läbi Helsingi Ruskeasuo kooli kõneterapeut Iina Heikurainen, kes on Soomes tuntud ka kui erivajadustega õppija individuaalsete kommunikatsioonimappide koostaja ja rakendaja.

Erilistele kutseõppijatele nende õpingute aluseks oleva kodumajanduse õppekava, erinevate tegevusjuhendite, praktikadokumentide ja individuaalsete üleminekuplaanide koostajad on teinud tihedat koostööd Päevakeskus Käo ja Kopli Ametikooli kolleegidega, kes meid igati toetasid ja Jyväskylä Ülikooli täienduskoolituse raames samasuunalisi kursusetöid koostasid (vt www.kaokeskus.ee). Meie eriline tänu toetuse eest kuulub kursusetööde autoritele Helen Kogermale, Vally Kooritsale ja Silvia Looveerile. Oma panuse koostöös on andnud ka projekti personaliliikmed Merike Melsas, Jane Langemets, Helma Täht.

ARENГУVESTLUS KUI VÕIMALUS ISE OTSUSTADA

Igäiks meist on kordumatu ja ainulaadne, igäihel on õigus võrdväärsele kohtlemisele, eneseväljendusele ja eneseteostusele. Raamatus „Kiitos, TÄNAN, thanks” saavad soome, eesti ja inglise keeles sõna vaimupuudega noored, et väljendada oma tänumõtteid heade asjade kohta oma elus. „Tänan naljasoone ja heade närvide eest. Tänan, et mul on stressitaluvus. Tänan, et ma võin vanurite eest käia poes ja pangas, tänan ka selle eest, et on olemas koht, kuhu iga päev tulla.” Räägib Toni Peltomaa. Jorma Lepisto väljendab oma mõtteid heade asjade kohta: „Tänan elu eest, sest on vaid üks elu. Töökoha eest, et on tööd, mida oskan teha. Sõprade eest, kes on mul töö. Ka lumerookimine on tore, sest siis võin olla õues.” Helli Taimi: „Tänan, et võin teha käsitööd ja käia ise poes. Taskuraha ja palk on toredad, võin osta mida tahan. Kohvi ja lõnga ja kõike muud vajalikku” (vt KIITOS TÄNAN THANKS toimetanud tööühm P. Rajala, I. Merimaa, L. Mae, A-K. Mäkelä, kirjastanud Kehitys OY)

Eestil on Soomega sarnased eesmärgid hooliva ja kaasava ühiskonna loomisel. Selle saavutamise võtmeväärtuseks peavad meie naabrid „vuorovaikutust” s.o sotsiaalse suhte, sotsiaalse vastastikmõju väärtustamist suhtlejate vahel. Kaasava ühiskonna kultuurikonteksti kuulub inimeste vaheline respekt ja igäihe arvamuse ärakuulamine (teada saamine), arvestamine, võimaluse andmine ja tingimuste loomine. Iga inimese võrdväarsuse tunnustamisele on ülesehitatud ka puuetega inimeste haridus- ja sotsiaaltöö spetsialistide tugivõrgustiku töölaad.

Iseotsustamise õiguse tagamine on ehk hoolekande kõige tähtsam punkt. See märgib üleminekut kontrollivast ja autoritaarsest süsteemist vaba ja demokraatliku juurde (Bolander, L., 1999, lk 31). Klientide kaasatus oma teenuste üle otsustamisel ja teenuste hindamisel on kooskõlas kaasaegse teenusepakkumise heade tavadega.

H. Seppälä ja M. Rajaniemi käsitlevad Soome arengupuuetega inimeste internetileheküljel arengupuuet sotsiaalsest lähtekohast. Sotsiaalne lähtekoht näeb puudelisuses küsimust selles, millist tuge ja näiteks abivahendeid puudega inimesele pakutakse. Sageli on küsimus õige kommunikatsiooniviisi leidmisest. Sügavagi arengupuudega inimesed tavaliselt suudavad teha oma elu puudutavaid otsuseid, kui neile pakutakse selleks õiged vahendid (Seppälä, H, Rajaniemi, M).

Arenguprotsessis osalevad võimalikult kõik sellega seotud osapooled, küll aga igauks omal moel ja määral – õppija, õpetajad/juhendajad, tugiisikud ja õppija esindajad. Ka täiskasvanud õppija puhul on kaasatud samuti lapsevanemad või eestkostjad.

Õppija arengu juhtimise üheks meetodiks on arenguestlus. Arenguestlus on eelnevale (enese)hindamise perioodile toetuv arvamuste vahetus ja kokkulepete sõlmimise hetk, mis annab juhendajale/õpetajale võimaluse õppija arengu igakülgseks toetamiseks, motivatsiooni kujundamiseks ning kooli, hoolekandekeskuse ja kodu koostöö koordineerimiseks ning edendamiseks. Arenguestlus loob võimaluse süsteemse ja personaalse kontakti loomiseks iga õppija ja tema esindajaga (lapsevanem/eestkostja).

Hariduslike erivajadustega inimeste kutseõppesse sobivat arenguestluse protsessi on kirjeldatud 2008. a REKK-i kodulehel pealkirja all HEV: Aruanne mentorprogrammi tegevuste kohta. Sealhulgas tuuakse välja arenguestluste tähtsamad eesmärgid: õppija kaasatakse oma valmisolekute ja võimaluste hindamisse, oma õpingute kavandamisse. Olulisel kohal on osapoolte ühised arusaamad eesmärkidest ja nende saavutamise võimalustest, kokkulepped koostöö osas, teadlikkuse loomine oma õigustest ja kohustustest, vastutusest ja võimalustest (vt. www.ekk.edu.ee/ kutseharidus/ HEV/ Aruanne mentorprogrammi tegevuste kohta 2008, lk 12);

Õppeaasta jooksul toimub erivajadusega õppijaga kolm arenguestlust. Kooli lõpetajate viimane arenguestlus on seotud õppija isikliku üleminekuplaani koostamisega.

Õppijale arusaadavas kõnes selgitatakse tema üleminekuplaani sisu. See üleminekuplaan on sõnastatud lihtsas keeles (vt üleminekuplaani näidist lk 29).

Arenguestlus on ka individuaalse õppekava tulemuslikkuse hindamise viis (ibid, lk 12).

Arenguestluse eesmärgid on:

- arutada õppuri tulevikuplaane, oskuste omandamise võimalusi ja edaspidiseid tegevusi eesmärkide saavutamiseks;
- ennetada probleeme, mis võivad tekkida õppuril keskuse/kooli töös osalemisel;
- saada tagasisidet õppuri arengu toetamiseks ja jälgimiseks;
- luua ja hoida toetavaid suhteid õppija ja tema esindajaga (lapsevanematega /eestkostjatega).

Arenguestlust juhivad tavaliselt õpetajad. Vestlus toimub privaatses ruumis, mis on mugav ja kus puuduvad võimalikud segajad. Õppija saab vajaduse korral eneseväljendamisel kasutada PCS pildikeelset kommunikatsioonimappi või tegevustahvleid. Vestlusel osalejate olulised ütlused „mudeldatakse” õppijale samuti kommunikatsioonimapi või tegevustahvlite abil (st tõlgitakse sümbolpiltidele osutades pildikeelde), et tagada jutu sisu parim võimalik mõistmine ja õppija kaasatus.

Arenguvestluses sõnastatakse õppija ja tema esindajaga kokkulepped ja eesmärgid õppija erinevate tegevusvaldkondade arengule. Need on piisavalt konkreetsed, saavutamine on jälgitav ja hinnatav. Vajadusel „tõlgitakse” õppijale teda puudutavad seisukohad PCS pildikeelde. Arenguvestlusele järgneb individuaalse õppekava koostamine arvestavalt sõlmitud kokkuleppeid, õppeaasta II semestri arenguvestlus on tavaliselt seotud individuaalse praktikaplaani ettevalmistavate kokkulepete saavutamise ja õppeaasta lõpuvestlused õpingutest kokkuvõtete tegemisega. Viimase õppeaasta lõpus toimub kõige vastutusrikkam arenguvestlus, kus algab õppija koolielus tööellu ülemineku kavandamine ja seejärel individuaalse üleminekuplaani koostamine.

Õppija arenguvestluse tulemused on konfidentsiaalsed ja neid ei avaldata kolmandatele isikutele, kui need ei ole seotud õpingute või toetavate teenuste osutamisega.

Õpetaja/juhendaja vahetumisel kehtivad kõik arenguvestlusel sõlmitud kokkulepped jätkuvalt.

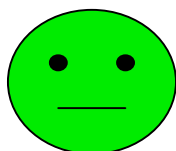
Õppija enesehindamisest

Vestluse oluline osa on õppuri enesehindamine. Selleks valmistatakse eelnevalt pikema aja (30 päeva või kauem) jooksul. Vestluse käigus toetab juhendaja õppurit oma tegevuse analüüsil ja saavutatud tulemuste hindamisel. Vajadusel on abiks PCS-piltidega tegevustahvel (vt Jaanika Savolainen 2011, Pilt toetab tegijat).

Sellised enesehindamise visuaalsed märgid on kasutusel näiteks Tallinna Kopli Ametikooli kõikides kodumajanaduse eriala töö algoskuste õppijate pädevusrühmas. Märgiks on kolm erineva ilme ja värviga nägu.

Kollane nägu e **“tuleb hästi toime!”**, õppija tuleb ülesandega toime ilma vahetu abi ja individuaalse juhendamiseteta või vajab vähesel määral toetavaid selgitusi ja füüsilist abi. Õppija võib vajadusel juhendada AAC abil edastatud toetavatest juhistest.

Roheline nägu e **“tuleb toime!”**, õppija vajab praktiliste ülesannete täitmisel pidevalt sõnalisi meeldetuletusi, suunavaid küsimusi, osutamist. Õppija tuleb ülesandega toime vajadusel suunava abiga, episoodiliselt ka ette näitamisel või koos tegemisel. Õppija võib vajadusel juhendada AAC abil edastatud toetavatest juhistest.

Sinine nägu e. **“ei tule toime!”**, õppija keeldub koostööst ja abi vastuvõtmisest. Õppija ei tegutse vastavalt võimetele.

Õppija hindab oma toimetulekut ise. See toimub samal põhimõttel kogu õppeaasta jooksul. Hinde paneb noor endale visuaalse märgi abil. Järjepideva enesehindamise käigus õpib noor:

- tundma ning hindama ennast, oma võimeid ja oskusi;
- märkama oma tegevust ja selle tulemusi,
- tegema valikuid uute kavandatavate tegevuste osas.

Õppija enesehinnanguoskus kujuneb vaid siis, kui ta seda samm-sammult õpib, juhendaja seda järjepidevalt tegema suunab ja tagasisidet annab.

Õppija enesehinnangumaterjalide alusel peetavate arenguestluste kaudu on jälgimisse kergem kaasata ka kõiki teisi noorega kokku puutuvaid isikuid, kelle jaoks on oluline õppida tundma õppijat ja tema saavutusi.

Kui arenguestlusel osalemiseks valmistub õppija ette, juhendajad (õpetajad ja sotsiaalpedagoogid jt tugivõrgustiku liikmed osalevad selles. Oluline, et vastutusrikas ja uus olukord kulgeks võimalikult tulemuslikult ja rahulikult õppija enda jaoks. Mõistlik on ka näiteks arenguestluse päeva hommikul, kus pannakse paika päeva tegevuskava, arenguestluse toimumine uuesti meelde tuletada.

Arenguestlusi planeerides arvestatakse, et õppija eneseväljenduseks tuleb varuda aega. Praktikast võib see tähendada, et arenguestluseks kulub rohkem aega kui tavalises ainult töötajate vahelises arvamuste vahetuses.

Õppijal on kaasas oma alternatiiv- kommunikatsioonivahendid. Juba arenguestluse ettevalmistamisel lepitakse kokku, kes konkreetselt juhendajatest toetab noore osalemist: abistab alternatiivkommunikatsioonivahendite kasutamisel või vajadusel saadab õppijat, kui tekib vajadus rühma tagasi pöörduda.

Enne arenguestlust on hea, kui õppija ja tema esindaja, saavad enne vestlust veidi aega koos olla. Enamus noori on oma ema või isa nägemisest koolis või päevakeskuses väga ärevil. Lühikesegi vanemaga koosolemise hetke jooksul jõuab erutus vaibuda.

Vanemaid on samuti vaja eelnevalt pühendada kaasava vestluse eesmärkidesse ja läbiviimise reeglitesse. Kliendid/õppijad on väga erinevad ja nende suhted oma vanematega on samuti erinevad. Mõned õppijad ei ole oma ema juuresolekul võimelised midagi tegema ega hoopiski midagi arutama. Sellinegi käitumine võib olla oluliseks informatsiooniks juhendajatele.

Osa õppija esindajaid ei soovi arenguestlust koos oma lapse/esindatavaga, leides, et see on noore jaoks ülejõukäiv (arusaamatu ja emotsionaalselt liiga koormav).

Sellistel juhtudel tuleks esimestel kordadel ette valmistada arenguestlus õppija kaudse osalemisega, so näiteks videoga õppija tegevuste ja õpingute kohta. Head on ka üksikud videolõigud ja/või fotod. Videot koos vanemaga analüüsisid võib ta hakata oma lapsest hoopis paremini aru saama. Hakata märkama noore tegelikke võimeid ja teda usaldama.

Arenguestluse läbiviimiseks on vajalikud mitmed oskused. Olulisemad neist on selle meetodi mõistmine, õppija tunnustamine ja kogu vestluse jooksul korrektne lihtne ja selge eneseväljendus. Juhendaja/õpetaja kontakt õppija/kliendiga peaks vestluse ajal olema hooliv. Samal ajal peaks ta juhtima vestlust ja hoolitsema, et see kulgeks eesmärgipäraselt ja ratsionaalselt.

Konstruktivse vestluse läbiviimist toetas ka nn „jutupalli“ tehnika. See tähendab rääkida saab see osaleja, kelle käes on pall. Sellisest nähtavaks tehtud jutujärje üleandmisest võib tuge saada ka lapsevanem/kliendiesindaja, kes muidu oma lapsele/esindatavale üldse poleks ehk sõna andnud.

Ümbersõnastav suhtlemisviis (kordav peegeldamine) on oluline. Selle abil saab vestlust juhtida, anda kliendile tagasisidet, vajadusel minna rohkem sügavuti teemadega, mis on arenguestluse seisukohalt olulised.

Arenguestluse õnnestumine sõltub sellest, kuivõrd mõlemad pooled tunnevad ennast vabalt ja turvaliselt.

Kaasamise positiivsed mõjud:

- noor on oma arengutee suunamisel osaline;
- õppija kaasamine annab võimaluse näidata lapsevanematele/õppuri esindajatele, kuidas me suhtleme õppuritega ja kuidas õppur ise ennast hindab;
- näitab, kuidas õppija vanemad noorega suhtlevad;
- õppija esindajale arenguestluse eesmärkide teadvustamine ja teadvustamine, et arenguestluse tulemused mõjutavad just tema lapse tegevust keskses;
- õppija sai tagasiside oma tegemiste kohta;
- õpetab noort järk- järgult adekvaatselt hindama oma tegevust ja selle tulemusi;
- kui noor teab, et tema vanem saab koolist informatsiooni tema tegemiste kohta, siis on sellel üsna distsiplineeriv mõju noorele;
- Kaaamine andis kliendile tunde, et ta on vajalik ja tähtis- tal on õigus teda puudutavates otsustes võimetekohaselt kaasa rääkida.

Kaasamise negatiivsed mõjud

- noor muutus tundmatus ja tema jaoks arusaamatus olukorras rahutuks, ta pöördus arenguvestluses osalemata tagasi oma rühma;
- noor oli liiga erutatud oma vanema viibimisest koolist ega suutnud osaleda vestlusel.

Kokkuvõte

Igal inimesel, ka kõige raskema puudega inimesel, on õigus olla ennast puudutavate arutelude ja järelduste tegemise juures. Otsust inimese kohta ei tohiks kunagi langetada tema seljataga või tema äraolekul. Arutelude paremaks mõistmiseks on vaja leida isikule sobivaid alternatiivse kommunikatsiooni vahendeid, mille abil kõne taustal kogu jutu sisu erivajadusega inimesele visualiseeritud märkide abil mudeldatakse. Oluline on ka arvestada, et suhtumist endasse ja oma olukorda tajuvad inimesed mitte ainult kõne abil, vaid kogu situatsiooni olemuse kaudu.

Intellektipuudega noorte osalemine arenguvestlustel vajab hoolikat vestluste planeerimist, ettevalmistamist ja vestluste läbiviimise meetoodika jätkuvat täiustamist.

KOHANDATUD PRAKTIKADOKUMENDID

TÖÖ ALGOSKUSTE ÕPPIJATELE

Näidis

Pelguranna Ametikooli kolmepoolse praktikalepingu vorm

LEPING KUTSEKOOLI ÕPILASE PRAKTIKA KOHTA

Nr.....

Kool: Pelguranna Ametikool

Ettevõtte:

1. Pelguranna Ametikooli õpilane:.....

2. Eriala

3. Kursus

4. Praktika aeg
nädalapäevad

5. Praktika õppeaine

6. Koolipoolne juhendaja

7. KOOL:

7.1 kohustub kindlustama ettevõttesse praktikale suunatavate õpilaste erialase ettevalmistuse vastavalt kooli õppekavale, seadmete ekspluatatsiooni ja ohutustehnika aluste tundmise.

7.2 määrab koolipoolse juhendaja-kutseõpetaja, kes kindlustab ettevõtte nõustamise praktika küsimustes ja kelle ülesandeks on:

7.2.1 pidada sidet ettevõtte ja kooli vahel

7.2.2 jälgida õpilaste viibimist praktikal

- 7.2.3 kontrollida õpilaste praktikal määratud töö vastavust erialale ja kokkulepetele
- 7.2.4 kontrollida praktikapäeviku täitmist
- 7.2.5 teha kokkuvõtte praktika käigust
- 7.3 jälgib kutseõpetaja kaudu õpilase praktika kontrolli ja kulgemise vastavalt õppekavale.

8. ETTEVÕTE:

- 8.1 kohustub tagama praktikantidele vastavalt õpitavale erialale ühekordsete tööülesannetega. Mitte lubama tööseisakuid ega õpilase paigutamist tema kutsealale mittevastavale tööle.
- 8.2 nimetama ettevõtte siseselt praktika juhendaja, kes vastutab õpilaste praktika korraldamise, praktika juhendamise ja praktikapäeviku täitmise eest.
- 8.3 tagama õpilastele ohutud ja tervishoiule vastavad töötingimused, kindlustama vajalike kaitsevahendite, tööriistade, eririietuse ja nende hoiukohtadega vastavalt ettevõttes kehtivale korrale.
- 8.4 praktika ülesannete täitmise eest tasustamine toimub õpilase ja ettevõtte vahelise kokkuleppe alusel.
- 8.5 kui ettevõtte ei taga õpilaste praktika läbiviimiseks nõuetele vastavaid tingimusi võib kool õpilased praktikalt tagasi kutsuda.

9. ÕPILANE:

- 9.1 kasutab sihipäraselt koolis omandatud teadmisi ja oskusi.
- 9.2 järgib ettevõttes kehtestatud sisekorraeskirju.
- 9.3 täidab praktika juhendaja poolt antud ülesandeid nõuetekohaselt ja õigeaegselt.
- 9.4 suhtub heaperemehelikult praktikaettevõttes kasutada antud töövahenditesse.
- 9.5 hoiab saladuses talle teatavaks saanud konfidentsiaalset infot.
- 9.6 teatab koheselt oma otsesele juhendajale haigestumisest ja muudest praktikale tulekut takistavatest asjaoludest.
- 9.7 esitab kooli ettenähtud tähtajaks nõuetekohase praktikapäeviku ja -iseloostuse
- 9.8 täidab kõiki temale ettevõttes pandud tööülesandeid, mis on kooskõlas õppepraktika sisu ja õppekavaga.

- 10. Käesolev leping koostatakse kolmes eksemplaris, milledest kõigil osapooltel on üks eksemplar.

11. Täiendused

12. Lepingu sõlmimise aeg:

Poolte esindajad:

KOOL:

ETTEVÕTE:

ÕPILANE:

.....

.....

.....

.

.

.....

.....

.....

.

...

Pelguranna Ametikool

.....

.....

.

.

Kolde tn 125

.....

.....

.

.

11711 Tallinn

.....

.....

.

.

Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikaleping

IÕK järgi õppijale

LEPING KUTSEKOOLI ÕPILASE PRAKTIKA KOHTA

Nr.....

praktika

leping

Kool:

**Pelguranna
Ametikool**

Ettevõte:

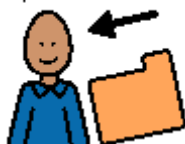
Päevakeskus Käo

päevakeskus

12. Pelguranna Ametikooli õppija **Mati Karu** ja koolipoolne juhendaja **Rein Rebane**

praktikant

foto

juhendaja

foto

2. Eriala: **kodumajandus**

kodumajandus

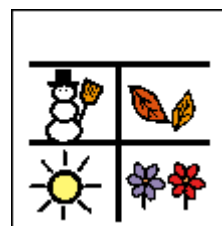
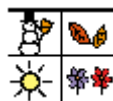

3. Kursus: **III kursus**

I aasta

II aasta

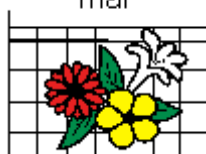
III aasta

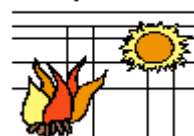
4. Praktika aeg :

02.05.2011 - 17.06.2011

mai

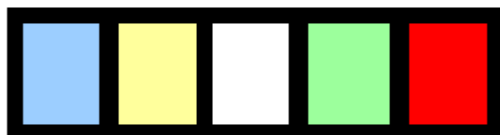
juuni

Nädalapäevad:

esmaspäevast reedeni

E T K N R

Puhkepäevad:

laupäev, pühapäev

L P

5. Praktika:

toitlustamine, puhastamine ja koristamine, hügieeni, tervise ja ohutuse järgimine

toitlustamine

puhastamine ja
koristamine

hügieen, tervis
ja ohutus

6. KOOL:

**Pelguranna
Ametikool**

6.1 kindlustab praktikandile tööoskused kodumajanduse alal.

õppimine

kodumajandus

6.2 koolipoolne juhendaja-kutseõpetaja nõustab ettevõtet ja praktikanti.

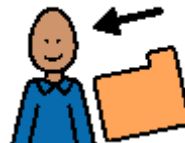
juhendaja

päevakeskus

praktikant

7. ETTEVÕTE:

7.1 tagab praktikandile õpitud erialase töö.

toitlustamine

puhastamine ja
koristamine

hügieen, tervis
ja ohutus

7.2 leiab praktikandile juhendaja. Juhendaja abistab praktikanti.

juhendaja

7.3 ettevõttes on ohutud ja tervishoiule vastavad töötingimused, kaitsevahendid, tööriistad, eririietus.

kööginõud ja
tarvikud

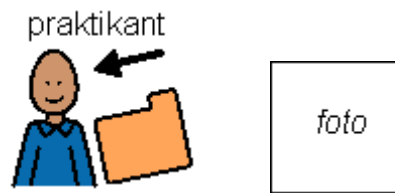
koristusvahendid

töökaitsevahendid

8. ÕPPIJA:

8.1. teeb praktika juhendaja poolt antud töid.

toidu jagamine

laua pühkimine

õue koristamine

hügieen ja ohutus

8.2. osaleb praktika päeviku täitmisel ja enesehindamisel.

väga hästi pean harjutama ei tulnud välja

9. Käesolev leping koostatakse kolmes eksemplaris, milledest kõigil osapooltel on üks eksemplar.

praktikant leping

kool leping

päevakeskus leping

10. Täiendused Mati Karu praktika kohta

11. Lepingu sõlmimise aeg: **25.04.2011**

Poolte esindajad:

KOOL	ETTEVÕTE:	ÕPILANE:
:		
Kooli esindaja:	Ettevõtte esindaja:	Kooli eriala:.....
Amet:.....	Amet:.....
.....	Praktikant:.
Nimi.....	Nimi.....	Nimi:.....
Allkiri:.....	
.....	Allkiri:.....	Allkiri:.....
	.	..
		.
Kooli nimi:.....	Ettevõtte nimi	
.....	
.		
Aadress:	Aadress:	
.....	
.		

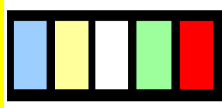
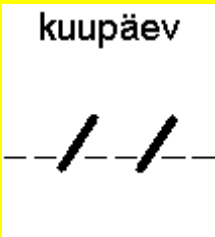

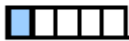
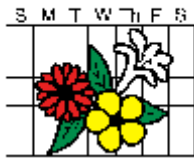

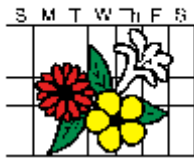

Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikapäevik

IÕK järgi õppijale

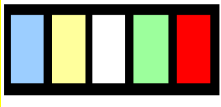

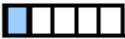
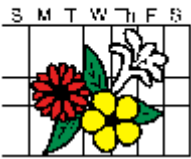

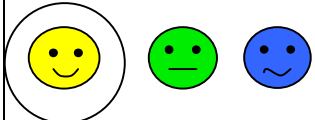

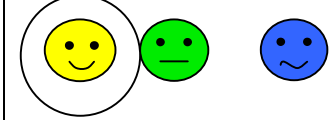

<p>Õpilane: Mati Karu</p>	<p>praktikant</p>
<p>Eriala:</p>	<p>kodumajandus</p>
<p>Kursus:</p>	<p>I II III</p>
<p>Praktika toimumise aeg ja koht: 02.05-17.06.2011</p>	<p>02.05-17.06.2011</p> <p>mai juuni</p>
<p>Praktika juhendaja nimi ja ametikoht:</p>	<p>juhendaja</p>

Praktika nädala üldine plaan, kahe päeva näidis

<p>E T K N R</p> 	<p>kuupäev</p> 	<p>praktilised oskused</p> 	<p>praktikant juhendaja</p> <p>hindamine</p>
<p>esmaspäev</p> 	<p>02.05.2011 mai</p> 	<p>toitlustamine</p> <p>puhastamine ja koristamine</p> <p>hügieen, tervis ja ohutus</p> 	
<p>teisipäev</p> 	<p>03.05.2011 mai</p> 	<p>toitlustamine</p> <p>puhastamine ja koristamine</p> <p>hügieen, tervis ja ohutus</p> 	
<p>Jne</p>			

Õppija individuaalse praktikapäeviku ühe päeva näidis

<p>E T K N R</p> 	<p>kuupäev</p> 	<p>praktilised oskused</p> 	<p>praktikant juhendaja</p> <p>hindamine</p> 			
<p>esmaspäev</p> 	<p>02.05.2011 mai</p> 	<p>toitlustamine</p> <table border="1" data-bbox="751 898 1086 1010"> <tr> <td>laua katmine </td> <td>toidu tõstmine </td> <td>valama </td> </tr> </table>	laua katmine 	toidu tõstmine 	valama 	<p>laua katmine</p> <p><i>Laua katmises oli tubli, vajas meeldetuletust kuhu poole käib kahvel</i></p> <p>tõstmine</p> <p><i>juhendaja sõnaline selgitus</i></p> <p>valamine</p> <p><i>juhendaja sõnaline selgitus</i></p>
laua katmine 	toidu tõstmine 	valama 				

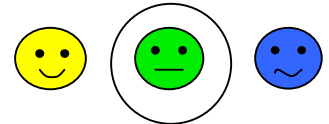
puhastamine ja koristamine

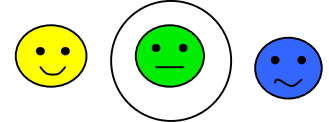
laua pühkimine 	olmuimejaga töötamine 	prügi välja viimine
--------------------	---------------------------	-------------------------

juhendaja sõnaline selgitus

juhendaja sõnaline selgitus

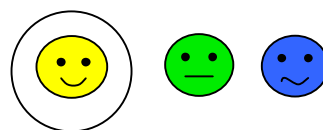
juhendaja sõnaline selgitus

hügieen, tervis ja ohutus

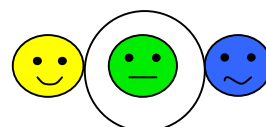
käte pesemine	voodipesu vahetamine	töökaitse vahendid

käte pesemine

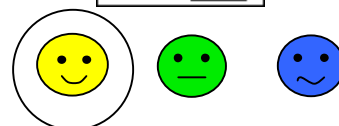
juhendaja sõnaline selgitus

voodipesu vahetamine

juhendaja sõnaline selgitus

töökaitsevahendite kasutamine

juhendaja sõnaline selgitus

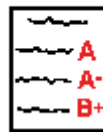
Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala praktikajuhendaja hinnang praktikale

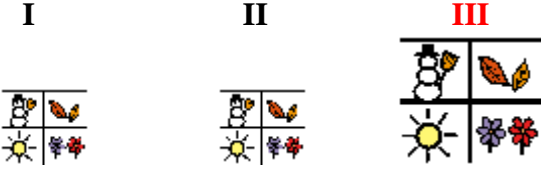
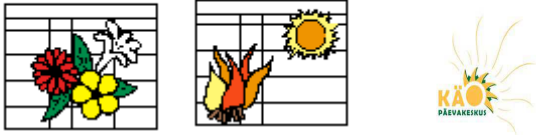
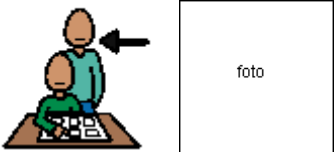

praktika

kokkuvõte

<p>Õpilane: Mati Karu</p>	<p>praktikant</p>
<p>Eriala:</p>	<p>kodumajandus</p>
<p>Kursus:</p>	<p>I II III</p>
<p>Praktika toimumise aeg ja koht: 02.05-17.06.2011</p>	<p>mai juuni</p>
<p>Praktika juhendaja nimi ja ametikoht:</p>	<p>juhendaja</p>

1. Praktikant teostas järgmisi töid:

hügieen, tervis ja ohutus 	toitlustamine 	puhastamine ja koristamine
hammaste pesemine 	laua katmine 	voodipesu vahetamine
juuste kammimine 	riivimine 	tolmuimejaga töötamine
käte pesemine 	segamine 	nõude kraanikaussi viimine
nina nuuskamine 	valamine 	nõude pesemine
ohutu töötamine noaga 	tõstmine 	nõude kuivatamine
ohutu töötamine pliidiga 	tükeldamine 	lillede kastmine
töökaitsevahendite kasutamine 	taigna sõtkumine 	prügi välja viimine

2. Praktikandi üldist tööd võib hinnata järgmiselt:

	Väga hea 	Hea 	Rahuldav 	Nõrk
töösse suhtumine 				
kokkulepped 				
meeskonnatöö 				
praktilised oskused 				

3. Praktika koondhinne:sõnaline hinnang.....

tõmba sobivale emotsioonile ring ümber

tõmba sobivale emotsioonile ring ümber

4. Allkirjad

Ettevõtte poolne juhendaja , nimi ja allkiri:

Koolipoolne juhendaja, nimi ja allkiri:

5. Kuupäev:

Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala üleminekuplaan

ÜLEMINEKUPLAAN

Kutseõppest täiskasvanu- ja tööellu

MATI KARU

Foto
või
eriala PCS pilditähis

2011

Enesetutvustus

Minu nimi on **Mati Karu**.

Olen sündinud 1. aprillil 1992. aastal Tallinnas.

Minu emakeel on eesti keel.

Mõistan sinu juttu paremini siis,

kui vaatad mulle otsa ja räägid aeglaselt ning selgelt.

Mõistan ja kasutan ka kõnet toetavaid

või asendavaid AAC suhtlemise märke:

- nähtav kõne PCS-piltides
- või lihtsustatud viiped.

Toeta oma kõnet viibete, PCS-piltide või suhtlustahvliga.

Minu õpingud ja edulugu

1999-2008 Männiku Põhikool

Õppisin hooldusõppes, sain põhihariduse.

2008-2011 Pelguranna Ametikool

Õppisin individuaalse õppekava järgi, sain kutsehariduse.

See oli kodumajanduse tööde algoskuste õpe.

Praktika Päevakeskuses Käo

01.05-16.06.2009 – Osalesin abiga laua katmisel ja nõude koristamisel.

Pühkisin juhendamise järgi lapiga laua puhtaks.

Juhendaja abiga puhastasin tolmuimejaga vaipa.

01.05- 16.06.2010 – Osalesin juhendamisel igapäevase toidu valmistamisel.

Koristasin juhendamise järgi köögi.

Käisin koos juhendajaga poes sisseoste tegemas.

01.05-10.06. 2011 – Tegin vähema juhendamisega eelmiste praktikate töid.

Osalesin abiga toidu serveerimisel.

Juhendajaga koos korjasin õuest prügi.

Õppisin ainult vähese abiga prügi korjama.

Juhendajaga koos pesin päevakeskuse aknaid.

Minu tugevad ja tähelepanu väärivad küljed

Omadused, millele võib toetuda:

- olen sõbralik ja püüdlis suhtleja;
- saan aru oma juhendaja jutust;
- koos juhendajaga töotan rõõmuga;
- tavalise lihtsa tööga tulen PCS-juhendi abil peaaegu iseseisvalt toime;
- olen tubli prügi kokku korjaja, selle tööga saan päris iseseisvalt hakkama;
- suudan jagada juhendajaga vastutust oma igapäevaste tööde täitmise eest.

Mulle meeldib väga tolmuimejaga töötada.

Siiski see töö on minu jaoks raske.

Vajan füüsilist abi ja väsin kiiresti.

Veel meeldib mulle toitu valmistada.

Siingi vajan tegevustes juhendaja poolset toetust.

Mind häirib,

kui minu ümber on palju melu, palju inimesi, hääli.

Siis mul võivad tulla krambid.

Kui mul tuleb kramp, keera mind küljele.

Kui kramp on möödunud, viige mind avatud akna juurde.

Siis pean värsket õhku hingama.

Vahel soovin krambi järel pikali olla.

Halva tuju korral võin keelduda tööst.

Siis vajan üksi olemist.

Minu nädala ja päeva rütm

Nädalas osalen töös viis päeva. Iga päev töötan 2 kuni 3 tundi.

Mulle sobib ühes töös osaleda järjest 30 minutit.

Siis vajan enne uue tegevuse algust 20 minutit puhkust.

Töötan koos juhendajaga kahekesi või väikeses rühmas.

Siis võib rühmas olla kuni 4 töötegitjat.

Lihtsa töö puhul tulen toime vähese juhendamisega.

Mulle sobiv tavaline päev

Aeg	Päeva sammud	Tegevused
8.00	Saabun kohale	Riietun. Tervitan juhendajat ja kaaslasi.
9.00	Hommikusöök	Korrastan end, pesen käed. Söön
9.30	Osalen töös	Osalen laua koristamisel.
	Puhkepaus	Suhtlen juhendajate ja kaaslastega.
10.00	Hommikuring	Annan edasi olulised teated. Võtan vastu oma töö. Koostan päevakava.
11.00	Puhkepaus	Vajan asendimuutust, pikutan jalad üles tõstetuna matil.
11.30	Osalen töös	Koristan koos juhendajaga riulit.
12.00	Puhkepaus	Mängin kaaslaste ja juhendajaga lauamängu.
12.30	Osalen töös	Katan lõunasöögiks laua koos kaaslaste ja

		juhendajaga
13.00	Lõunasöök	Korrastan ennast, pesen käed. Söön
13.30	Osalen töös	Koristan oma söögikoha, puhastan lapiga laua
14.00	Puhkepaus	Kuulan meeldivat muusikat
14.30	Tööst vaba aeg	Osalen individuaalses muusikateraapias (PK Käo rehabilitatsiooni tund)
15.00	Puhkepaus	Vajan asendimuutust
15.30	Lõpuring	Pikutan jalad üles tõstetuna matil ja kuulan ette loetavat juttu.
16.00	Osalen töös	Räägin kaaslastele oma päevasest tööst. Hindan oma tööd ja tulemust. Kuulan juhendaja hinnangut tööle.
16.30	Valmistun kojusõiduks	Riietun Panen oma toidukarbid ja musta rätiku kotti.
17.00	Kojusõit	Sõidan koju invabussiga.

Kutseõppes omandatud teadmised ja oskused

Mul on üldteadmised:

- ajast: eristan töö ja puhkeaega, tunnen päeva ja nädala tegevuste rütmi; eristan juhendaja abiga aastat, kuid ja aastaaegu;
- inimestest ja sobivast suhtlemisest, käitumisest;
- tervisest, ohutus- ja hügieenikäitumisest;
- lähemast ümbruskonnast;
- tööst, rahast ja säästlikkusest;
- kodumajanduse lihtsatest töödest kodus ja päevakeskuses.

Mul on põhioskused juhendaja abiga lihtsamates töödes osalemiseks.

Osalen juhendaja abiga lihtsa toidu valmistamisel:

- koorin muna, teen võileiva;
- viilutan kurgi, lõikan tomati tükkideks;
- riivin juustu, koorin banaani;
- sõtkun ja rullin tainast;
- keedan teed ja kohvi;
- tõstan toitu ja kalkan jooki;
- katan juhendi järgi lauda.

Osalen juhendaja abiga puhastamise ja koristamise töös:

- korjan põrandalt või õuelt prügi kokku;
- puhastan lapiga peale sööki või peale tööd määratud lauapinna;
- võtan erinevatelt pindadelt tolmu;
- töötan tolmuimejaga;

- korrastan garderoobi;
- viin musta pesu pesukorvi või panen masinasse;
- vahetan voodiriideid.

Teen käsitööd juhendaja abiga:

- koon väikestel Saori telgedel liniku,
- teen lihtsamaid tikkimistöid,
- heegeldan ketti,
- punun paelu,
- lükin pärleid,
- vildin lihtsama nõelapadja.

Töötan otsesel juhendamisel.

Jagan igapäevases tuttavas töös vastutust oma juhendajaga.

Õpingutes on mind toetanud ja juhendanud:

Pelguranna Ametikooli kutseõpetajad Mari Maasikas ja Meeli Mustikas, eripedagoog Tiina Rebane.

Päevakeskus Käo praktikajuhendajad: Peeter Murakas (sotsiaalpedagoog), Pille Porgand (sotsiaalpedagoog), Rita Redis (sotsiaalpedagoog).

Terapeudid: Aksel Harakas, füsioterapeut; Kai Luik, muusikaterapeut, Karl Maruste, tegevusterapeut.

Nendega saab kontakti:

Pelguranna Ametikool

Pelguranna 13, Tallinn

Tel: xxxxxxxx

või

Päevakeskus Käo

Pae 37, Tallinn

Telefon: 677 34 95

Juhendajate soovitus

Mati Karu on kutseõppes omandanud kodumajanduse tööde algoskused.

Mati Karu oskused on vastavuses esmase töös osalemise tasemega

(vt Kutseseadus Lisa 1 Kvalifikatsiooniraamistik 1. tase).

Mati Karu eneseteostuseks tööelus sobib kõige paremini

sotsiaalhoolekande teenustega toetatud keskkond,

näiteks tegevuskeskus või päevakeskuse rakendusrühm, kaitstud töö keskus.

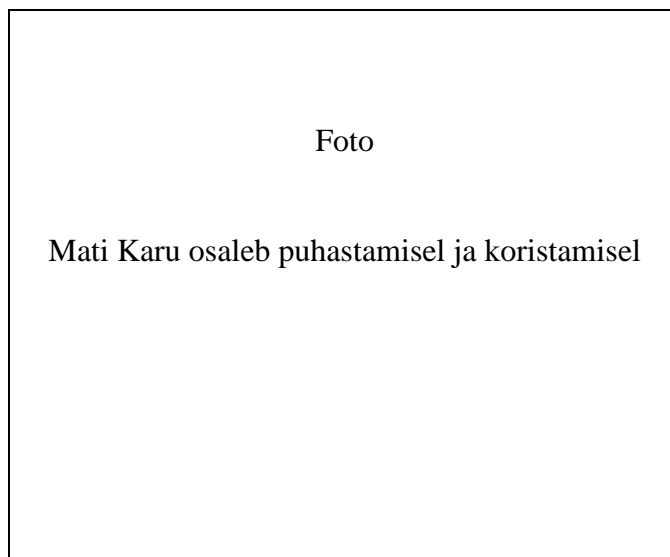
Sobib ka jõukohane rakendumine kogukonnas elamise teenusel.

Mati Karu elu teeb paremaks ka tõstab ka see, et

ta osaleb võimalikult iseseisvalt kodustes töödes.

Need tööd lähevad mul hästi

Valik pilte minu töödest ja tegemistest õpingute ja praktika ajal.

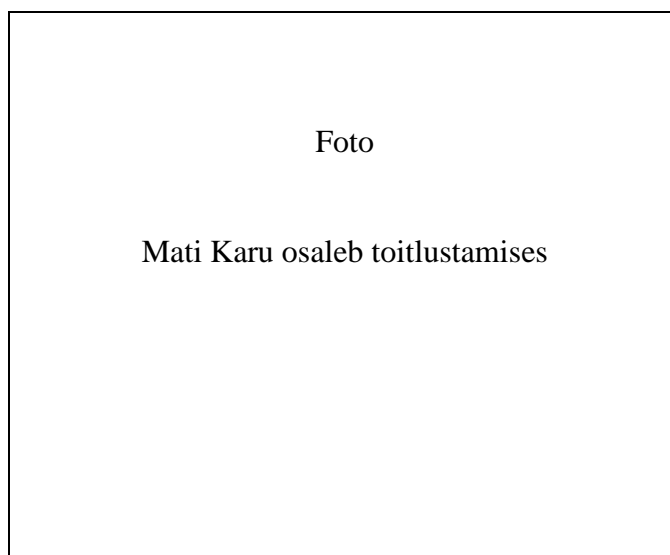

Mina puhastan määrdunud lauda.

Teen tööd koos õpetaja Meeli Mustikaga.

Tahvlil on määrdunud pinna puhastamise PCS juhend.

Tööd jälgivad minu sõbrad.

Foto

Mati Karu teeb käsitööd

Jne.

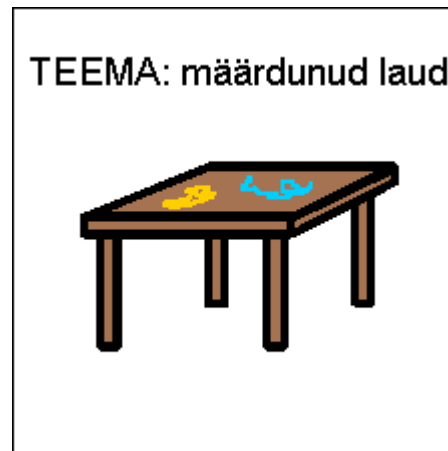
Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala kutsevõistluse ülesanne

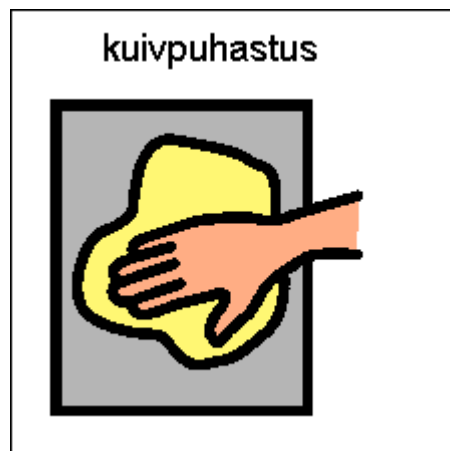
Määratud pinna puhastamine – laud

Aktsepteeritav on, kui õpilane palub juhendajalt ülesande sooritamiseks **füüsilist, suulist või AAC vormis abi**.

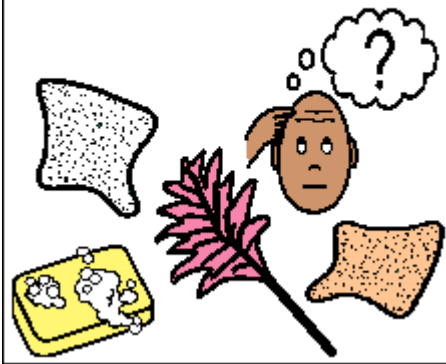
Jk.nr	Osaoskused	Punktid
1.	Juhendajapoolsete korralduste mõistmine ja vastavalt nendele tegutsemine – PCS piltidest koostatud juhendiga tutvumine	1
2.	Mustuse märkamine, mustuse iseloomu hindamine ning sobiva koristusmeetodi valimine: PCS piltide abil (kuiv/märg?)	1
3	Sobivate koristustarvikute valik (2 õiget mikrokiudlappi 5 tarviku hulgast)	1
4.	Sobiva puhastusvahendi valik (1 õige e. pihustiga pudel 2 vahendi hulgast)	1
5.	Kaitsevahendite valik (1 õige e. kummikindad 4 vahendi hulgast) ja õige kasutamine	1
6.	Määratud pinna puhastamine, õiged töövõtted:	
	- voldib puhastuslapi kokku	1
	- pihustab puhastuslapile vahendit	1
	- puhastab pinna (puhastusliigutuste korrektsust ei hinnata)	1
	- loputab vajadusel vahepeal kausis puhastuslappi (vähemalt 1x)	1
	- väänab puhastuslapi kuivaks	1
	- pihustab puhastuslapile uuesti vahendit	1
	- puhastab pinna lõplikult (uuesti ei hinnata)	
	- paneb puhastuslapi ära, nt kaussi, vahendite lauale (ei hinnata)	
	- voldib kuivatuslapi kokku	1
	- kuivatab laua (kuivatusliigutuste korrektsust ei hinnata) 1p	1
7.	Oma töö kvaliteedi hindamine (“kas kõik on puhas ja kuiv?” – PCS pilt jah/ei)	
	- märkab iseseisvalt	1
	- VÕI märkab suunamisel (“vaata hoolega!”)	0,5
8.	Oma töökoha korrastamine:	
	- paneb puhastuslapi kaussi ja loputab selle	1
	- väänab puhastuslapi kuivaks	1
	- asetab puhastuslapi ning kuivatuslapi restile kuivama	1
	- asetab puhastusvahendi oma kohale (vahendite lauale)	1
	- võtab koristuskindad käest ja asetab oma kohale (vahendite lauale)	1
9.	Õpilase enesehindamine (kollase/rohelise/sinise eri ilmega ja värvusega nägu) (ei hinnata)	
	Kokku max	19 punkti

**Pelguranna Ametikooli kodumajanduse eriala
kutsevõistluse ülesanne**

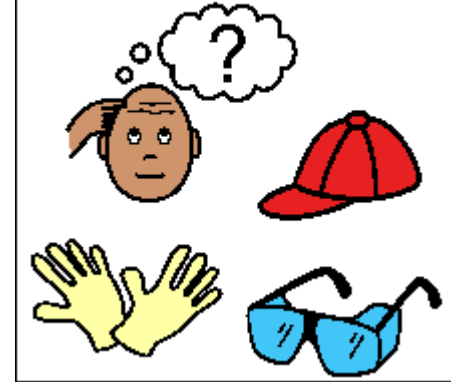
vali sobiv koristustarvik

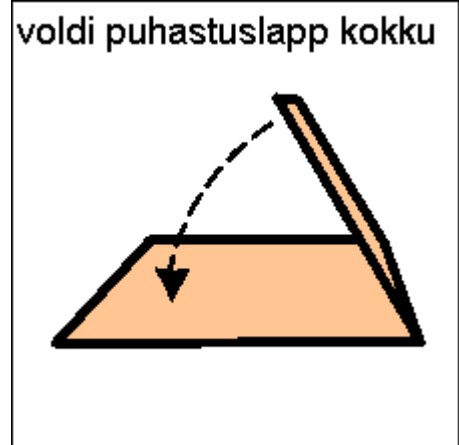

vali sobiv puhastusvahend

vali sobiv töökaitsevahend

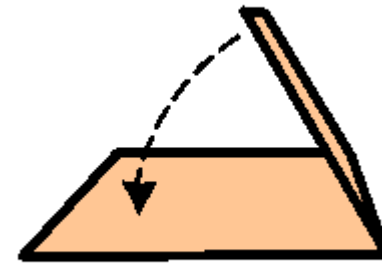
vajadusel loputa

vääna lapp

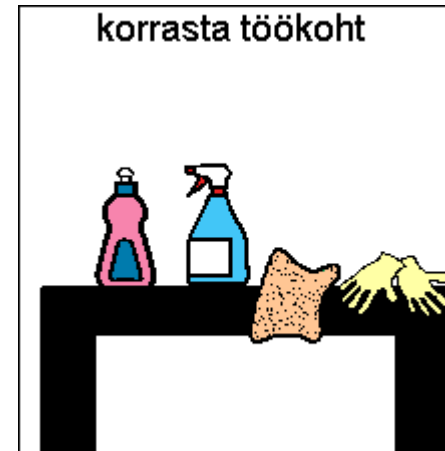
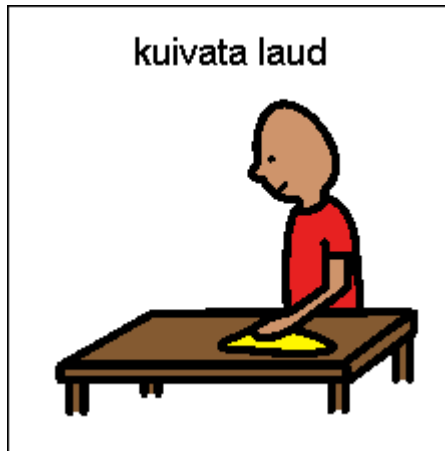

voldi puhastuslapp kokku

puhasta laud lõplikult

KASUTATUD ALLIKAD

1. Kiitos Tänan Thanks. Toimetajad P. Rajala, I. Merimaa, L. Mae, A-K. Mäkelä, Kehitys OY
2. Bakk, A., Grunewald, K. Vaimupuudega inimeste hoolekandest. Koolibri. Tallinn. (1999).
3. www.ekk.edu.ee /kutseharidus /HEV /Aruanne mentorprogrammi kohta erivajadustega isikute kutseõppe valdkonna arendamisel ja toimetulekuõppe juurutamisel. (22.09.2011).
4. www.ekk.edu.ee /kutseharidus /HEV /Koolitasandi õppekorralduse juhismaterjalid. (22.09.2011).
5. M. Melsas „Kommunikatsioonivõimalused” www.kaokeskus.ee /Täiskasvanute keskus/õppematerjalid/ (22.09.2011).
6. L. Pihol „Lihtsustatud viiped” <http://lihtsustatudviiped.edu.ee> (SA Tiigrihüpe).
7. E. Raud „Selge keel õpitervikute loomiseks” www.kaokeskus.ee /Kursusetöö .2010/
8. J. Savolainen „Pilt toetab tegijat” www.tugiinfo.eu /Käsiraamat juhendajale. 2011/
9. „Individaalsed üleminekuplaanid”. Toetus üleminekul koolist tööellu. Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur, 2006.
10. Seppälä, H; Rajaniemi, M. *Sosiaalinen näkökulma*.
URL <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus/mita-kehitysvammaisuus-on/sosiaalinen-nakokulma.html> (06.10.2011).
11. www.european-agency.org <http://www.european-agency.org/transit>
12. www.inimeseltinimesele.ee
13. www.kaokeskus.ee /ESF projektid/